

Idegen lélek a keresztyénekben

Lukács 9,51-56
Vízkereszt u. 3. vasárnap
1953. jan. 25.

Jézus a golgothai kereszt felé megy Jeruzsálembe. A zsidók szokásától eltérően a rövidebb úton megy, Samárián keresztül. Útközben rájuk alkonyodik. Pár tanítványát előreküldi az előttük levő samáriai faluba, hogy szállást keressenek éjszakára. A falubeliek természetesen megkérdezik a szállástkérőket, hogy hova mennek, s mikor megtudják, hogy Jeruzsálembe, megtagadják tőlük a szállást. Fellobban bennük az évszázados samaritanus gyűlölet a zsidókkal szemben, s ki szelídebben, ki gorombábban, de mind egyértelműen ezt válaszolja: Zsidónak nincs hely! A tanítványok felháborodnak ezen a szívtelenségen, és meg akarják torolni a falu elzárkózását. Égből alászálló tűzzel akarják elpusztítani, hogy megérdemelt sorsukat elvéve emésztessenek meg. Jézus azonban nem helyesli a tanítványok gondolkodását. Határozott szavakkal lecsillapítja őket, és szelíden tovább vonul tanítványaival más falu felé.

Ez a történet. Ha egy kicsit jobban belemegyünk, nagyon furcsa történet. Jézus védelmébe veszi benne a bűnösöket és megdorgálja a tanítványokat. Kik azok a bűnösök, akiket védelmébe vesz?

Samaritanusok, akik a zsidók részéről nem érdemelnek irgalmat. Nem csupán őseik bűnéért, mellyel nemzeti öntudatukat megtagadva összekeveredtek a pogány megszálló hatalommal, hanem a saját bűnükért sem. Ők sem mutatnak semmi irgalmat a zsidók iránt. A samáriai asszony egy korty vizet is sajnál a szomjas Jézustól a tikkasztó déli időben egyszerűen azért, mert „zsidó” (Ján 4,9). A mostani igében leírt történetben pedig a szállást tagadják meg a fáradt utasoktól, nem azért, mert nincs helyök, hanem egyszerűen csak azért, mert ezek is „zsidók”.

Azok a bűnösök, akiket Jézus itt védelmébe vesz, a keleti erkölcs szerint igen súlyos ítélet alá eső cselekményt követnek el. Megsértik a kötelező vendégszeretetet. Az utas befogadása, a vendég megbecsülése keleten olyan magától értetődő társadalmi illendőség, melynek megléte nem számít valami különös erénynek, hiányása azonban megbotráncoztató, durva sértés. Simon farizeus házában még Jézus is szóvátessi, hogy a vendéglátó gazda nem adta meg neki a vendégnek kijáró elemi tiszteletet: lábának vizet nem adott, vendégét meg nem csókolta, olajjal fejét meg nem kente (Luk 7,44-46).

Még súlyosabb a bűnük az általános emberi erkölcs mérlegén: Hálátlanok a jötevőjükkel szemben. Jézus ugyanis nem osztotta kortársai gyűlöletét a samáriakkal szemben. Jeruzsálemi útján nem kerüli ki őket, amikor megy vagy jön Galileából, illetve Galileába. Nem kerül át a Jordán túlsó partjára, nem tesz kerülő utat, csak hogy ne kelljen az ellenszenves Samárián keresztül mennie. A samáriai asszony története is világosan mutatja, hogy miképp gondolkodik ebben a kérdésben. Mindezt pedig nem tartja titokban. Az irgalmas samaritanus történetében saját népe elé nyilvánosan állítja oda példaképként a samáriait. Íme egy valaki, aki nem gyűlöli őket, aki szereti őket, s ők ezt az egyet üzik el falujukból s hagyják fedél nélkül az éjszakában.

Teológiai szemmel nézve bűnük a legnagyobb, ami lehetséges: nem fogadják be Krisztust s a benne felajánlott kegyelmet. Ez az egyetlen bűn, amely Jézust könnyekre kényszeríti. Ezt siratja meg az Olajfák hegyén virágvasárnap Jeruzsálemmel kapcsolatban (Luk 19,41). Reményik Sándor szerint ez az irgalmatlan samaritanus története.

Kik azok a tanítványok, akiket ezekkel a bűnösökkel szemben megdorgál?

Jakab és János. Tehát oszloppapostolok. Olyan tanítványok, akiket felvisz magával a megdicsőülés hegyére (Máté 17,1), őket veszi maga mellé, mikor a Getsemáné kertjében gyötrődik (Máté 26,37).

Most is bizalmi szolgálatban járnak. Követek. Jézus küldi ki őket szálláskészítésre. Ők pedig engedelmesen mennek. Bizonytal nem valami könnyű dolog nekik zsidó létükre samáriabeliektől kérni szívességet. Mindazonáltal Uruk parancsára engedelmesen megteszik.

Felháborodásuk Jézus iránti szeretetükön kívül hitükről is bizonyosságot tesz. Hiszik, hogy a hívőnek minden lehetséges. Nemcsak Illés korában, aki a samáriai királynak az ő elfogatására kiküldött csapatát két ízben égből kért tűzzel pusztította el (II. Kir 1,10-12), hanem nekik maguknak is: Jakabnak és Jánosnak. Hiszik, hogy Illés hatalma az övék is.

Mindamellét alázatos emberek. Nem cselekszenek önhatalmúlag. Hirtelen felháborodásuk nem sodorja őket meggondolatlan cselekedetre. A döntést Jézus kezébe teszik le: „Uram, akarod-e, hogy mondjuk...” (54.v.).

Jézus mégis a samáriabelieket veszi védelmébe, megóvja őket a tanítványok haragjától, a tanítványokat pedig megdorgálja. Nem nyugodt tanítást ad nekik. Nem inti őket, hanem indulatba jön, hirtelen mozdulattal feléjük fordul s megdorgálja őket. Maga a mondat, amit mond: „Nem tudjátok, ... hogy megtartsa” (55 b), 56 a), olvasásra nem olyan indulatos. Biztosan a fordulat hirtelenségében, a szeme tekintetében s a szava hangsúlyában rezgett benne a dorgálás.

Mi a magyarázata ennek a különös viselkedésnek?

Jézus ugyanazt a bűnt látja a tanítványokban, mint a samáriabeliekben. Mindkettőjükben az ítélkezés lelke van, és ennek a léleknek a fundamentuma az öngazság lelke. Ez a kettő mindig együtt jár. Egyiknek sem kell a kegyelem, pedig az üdvösség útja a kegyelem elfogadása. Érthető, hogy amikor eltökélte magát, hogy vállalja a Golgothát, s elindult Jeruzsálem felé, hogy halálával pecsételje meg az evangéliumot, a bűnbocsánat, a kegyelem jó hírért, különösen érzékenyen reagál az öngazságnak és az ítélkezésnek erre a lelkére, mely a bűnöst elveszteni, nem pedig megtartani akarja.

Azon kevésbé lehet csodálkozni, hogy a samáriabeliekben ez a lélek van. Honnan is lenne bennük más lélek! A tanítványoknál azonban ez idegen tűz az oltáron, idegen lélek.

Félre tehát az ítélkezés lelkével!

a) Az ítélkezés jogtalan cselekedet Istennel szemben. „Isten a bíró” (Zsolt 75,8), isteni jogkörbe kontárkodik bele tehát az az ember, aki ítélkezni akar. Ha pedig Isten védelmébe veszi a bűnöst és elmarasztalja a bírót, ne akarjunk mi igazságosabbnak lenni, mint az Isten, és ne féltsük jobban Isten szentségét, mint Ő maga! Ne felejtjük el, hogy mi is abból élünk, hogy Isten a bűnösök pártjára állt, Fiára rakta bűneink terhét, s hosszan tűrve várt a megtérésünkre! Hagyjuk hát az ítéletet Reá!

b) Az ítélkezés igazságtalan cselekedet az emberrel szemben. Ember az embert nem tudja igazságosan megítélni. Mi csak azt látjuk, ami a szemünk előtt van, de nem látjuk azt, ami a szívben van. Nem látjuk a cselekedet indító okait, a szív titkos rugóit, nem tudunk arról, hogy mennyit harcolt az illető épp ez ellen a bűne ellen, s hogy mennyire utálja talán épp most magát azért, hogy erősebb volt a bűn, mint önmaga. Ezért mondja Pál is: „Azért idő előtt semmit se ítéljete... az Istentől léssen dicsérete” (I. Kor 4,5).

De az igazsághoz szükséges tárgyilagosság sincs meg bennünk. Személyi rokon- és ellenszenvet befolyásolják az emberekről alkotott véleményünket, a bűn kérdésében pedig sohasem merünk kemény ítéletet mondani olyan esetben, mikor úgy érezzük, hogy az ítélet minket magunkat is sújtana. Talán érzünk valamit abból, hogy a felebarát szemében csak szálla van, a mienkben pedig gerenda s a felebarát bűnének enyhe megítélésében a magunk bűnét védjük tulajdonképpen.

c) Az ítélkezés engedékenység az Ördöggel szemben. A történet is világosan mutatja, hogy az ítélkezés lelkén keresztül az embergyilkos Sátán lopózik be az emberi szívbe, s ott az indulat és a bosszú tűzét gyújtja fel. Ahol pedig az indulatok ragadják magukhoz a hatalmat s a bosszú lesz az emberi tervek tanácsadója, ott beáll a rombolás, emberek és emberi értékek pusztulása.

Míndez persze nem jelenti azt, hogy a bűnös büntetlenül maradjon. Jézus ugyan magára veszi az ember bűnét, a samáriaikét is, meg a tanítványiét is, de azért e földön sem hagyja szó nélkül. Tanítványait azzal bünteti, hogy megdorgálja őket, a samáriabelieket pedig azzal, hogy elmegy más faluba.

Míndez persze nem jelenti azt sem, hogy az ember nem tartozik felelősséggel felebarátja bűneiért. A keresztyén ember annak a Krisztusnak áll a szolgálatában, aki nem akarja, hogy az emberek elveszenek, hanem megtartani akarja őket. Nem az ítélkezés, hanem a mentés lelkével kell a bűnöshöz közelednünk. Nagyon szeretni a bűnöst s nagyon gyűlölni a bűnt, ez a Krisztus lelke. Ezt csak Ő adhatja nekünk. De Ő adhatja. Adni is akarja. A történet szerint a tanítványoknak is megadta. Nem pusztult el a samáriai falu.

A történet azt mutatja, hogy az ember erős. Az ördög erősebb, mint az ember. Krisztus azonban még az erős ördögnél is erősebb. Őh bárcsak meg tudná akadályozni bennünk és körülöttünk is pusztító munkáját s meg tudná telíteni minket az Ő lelkével, a kegyelem lelkével! Ámen.